

DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-2\(108\)-46-52](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-2(108)-46-52)

УДК 37.091.53 : 378.2 : 17.024.4.

**Віра Володимирівна Бурназова,**  
кандидат педагогічних наук, доцент,  
завідувач кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін  
Бердянського державного педагогічного університету  
м. Київ, Україна,  
[veronik3105@gmail.com](mailto:veronik3105@gmail.com),  
<https://orcid.org/0000-0001-9678-8901>

### **ГРАНТОВА ПІДТРИМКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: УСПІШНИЙ ДОСВІД УЧАСТІ У МІЖНАРОДНОМУ ПРОЕКТІ**

*У статті висвітлюється успішний досвід участі у міжнародному освітньо-мистецькому проекті на грантовій основі, реалізованого на факультеті психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету впродовж 2021 року.*

*Розкрито особливості підготовки, виконання і презентування результатів проекту «InArt» у ході участі в некомерційному освітньому проекті для молоді «Concept school. University edition» від Edison Space за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Економічна підтримка Східної України». Проект ініційовано здобувачами вищої освіти у взаємодії з педагогами і випускниками університету. З огляду на успішність реалізації даного проекту надано рекомендації науковцям, педагогам закладів вищої освіти щодо участі їх у грантових програмах.*

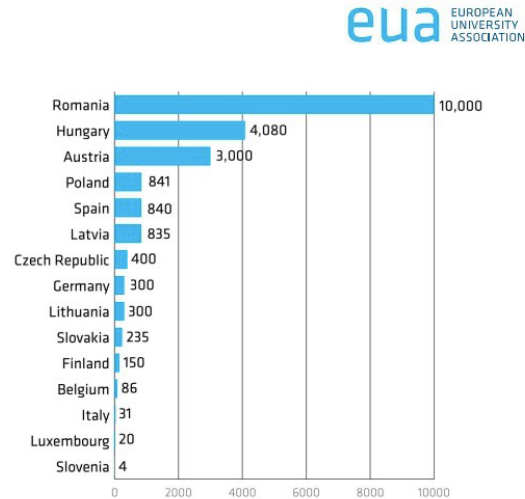
**Ключові слова:** *грантові проекти, здобувачі вищої освіти, міжнародні донори, щасливе освітнє середовище.*

**Актуальність** грантової діяльності для здобувачів вищої освіти нашої країни пов'язана з політикою євроінтеграції України в Європейській освітній простір, розширенням міжнародної наукової співпраці, розвитком наукових досліджень та вимогами до академічної мобільності здобувачів. Однак, саме участь здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників українських ЗВО у грантових програмах тільки набирає обертів, що засвідчує

аналітичний звіт [3]. У цьому документі зазначається, що у період з 2015 по 2019 роки 9 тисяч українських студентів та викладачів брали участь у понад 1 300 проектах «Еразмусу». Збільшилось фінансування з 36 до 64 українських студентів на отримання стипендії спільної магістерської програми «Erasmus Mundus» [3, с.42].

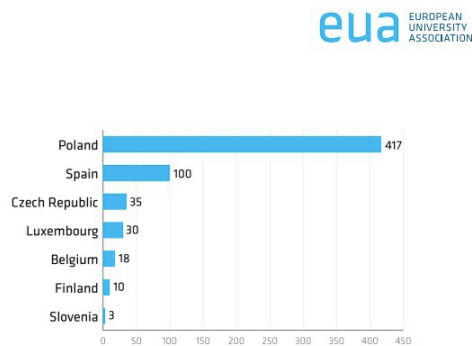
У 2019 році приблизно 47 000 із загальної кількості українських студентів відвідували різні заклади вищої освіти ЄС (переважно в Польщі, Німеччині, Чехії та Словаччині) за рахунок грантових коштів, розрахованих для регіону Східноєвропейського партнерства в рамках програми «Еразмус+». Це говорить про те, що приблизно 60 % з 78 000 українських здобувачів вищої освіти, які навчалися за кордоном по всьому світу в 2019 році, обрали навчання в ЄС [3, с.41].

Результати опитування [3], проведені у липні 2022 року Асоціацією європейських університетів (англ. European University Association/EUA) – організацією, що об'єднує понад 850 закладів освіти з 47 країн, щодо підтримки українських студентів, науковців та університетів засвідчують, що представники 21 країни прийняли у себе і надали студентам та науковцям з України необхідну підтримку – компенсували або покрили витрати на додаткове навчання, надали дослідницькі стипендії в університетах, звільнили від плати за навчання, надали можливість відвідувати мовні курси або відшкодовувати вартість проживання та харчування у своїх країнах. В рамках асоціації здійснюється співпраця та обмін інформацією, а також проведення спільних дослідницьких проектів. Кількість студентів, яких прийняли у себе зарубіжні університети, коливається від 4 осіб у Словенії до 10 тисяч у Румунії.



Q3.1. As a result of the Russian invasion, approximately how many Ukrainian students and academics do universities in your system host at present (situation as of May/June 2022)? - Students - Approximate number. N=24

Зокрема, лише в Університети Любляни на 2022/2023 навчальний рік подалися 100 аплікантив з України. Схожою є ситуація з кількістю українських науковців у країнах-респондентах, що підтверджують результати опитування EUA: 3 особи у Словенії та 417 – у Польщі.



Q3. As a result of the Russian invasion, approximately how many Ukrainian students and academics do universities in your system host at present (situation as of May/June 2022)? - Academics - Approximate number. N=24

Також, за період від початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну, вдалося розширити або встановити нові партнерства між європейськими та українськими університетами; зокрема, про це повідомили більше половини опитаних [3, с. 42]. Ці факти свідчать про зростання участі українців у грантових програмах ЄС для вищої освіти.

У програмі Єврокомісії на 2023 рік передбачено 100 млн євро цільової допомоги Україні для відбудови українських шкіл, збільшено фінансування грантових програм щодо забезпечення студентської академічної мобільності та створено окремий проект для українських науковців «Marie Skłodowska-Curie Actions for Ukraine» в межах програми «Горизонт-Європа» (прийом заявок до якого розпочався на початку жовтня 2022 року). Також, було створено нову спеціальну схему стипендій «MSCA4Ukraine» для надання підтримки переміщеним дослідникам з України, яка дозволить продовжити свою роботу в академічних та неакадемічних організаціях у державах-членах ЄС та асоційованих країнах Horizon Europe, зберігаючи зв'язки з дослідницькими та інноваційними спільнотами в Україні [12].

Зазначимо, що після 2014 року міжнародні партнери надавали переміщеним закладам вищої освіти України допомогу у вигляді безповоротних грантів. Так, Уряд Чехії надавав таку допомогу переміщеним університетам у 2015–2021 рр. Також в межах проекту Європейського Союзу «Підтримка ЄС для переміщених закладів вищої освіти на Сході України» останнім у 2020 році було надано фінансування на загальну суму 10 млн євро [21; 3, с. 51]. Зокрема, з 2015 по 2021 рр. Бердянським державним педагогічним університетом (далі - БДПУ) було отримано 2 119 536, 28 грн. грантових коштів від європейських донорів, що активно вплинуло на забезпечення освітнього процесу та якість підготовки здобувачів вищої освіти БДПУ за різними освітньо-професійними програмами і відображено у звіті експертної комісії НАЗЯВО «Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми Середня освіта (музичне мистецтво та англійська мова)» [5].

Компетентне використання інструментів грантових програм, урахування досвіду різних країн та організацій забезпечує сталість у грантовій діяльності здобувачів вищої освіти, науковців України. Адже, секрет

успішного майбутнього України – в її надзвичайно талановитих людях та ідеях, здатних змінити світ. Для здобувачів, науковців та представників ЗВО, участь в грантових проєктах є можливістю реалізувати найсміливіші соціально важливі ідеї, а також підвищити рівень своєї компетентності, здобувши безцінний досвід.

**Дослідження теми в наукових публікаціях.** У період війни 2022-2023 рр. в Україні міжнародні організації готові сприяти вирішенню нагальних проблем нашого суспільства. Для України відкриті численні грантові пропозиції, тож кількість вітчизняних вчених, здобувачів освіти, які починають вчитися подавати проєктні заявки та набувати досвіду виконання грантових досліджень невідомо зростає.

Проблема співпраці українських і зарубіжних вчених на підґрунті грантових проєктів висвітлюється у працях Кульчицького І. [8], Андрущак Н., [1], Лазько Г. [1], Сидоренко С. , Шукаєва С. [16], Білана І. [19], Тарасенко Н.[13], Котенко Т. [7] та ін. Участь України в межах використання міжнародних грантових програм Horizon 2020 та Horizon Europe представлено Л. Нікіфоровою, А. Азаровою, А. Шияном в аналізі особливостей в сфері цифрової економіки, зокрема завдяки моніторингу грантових проєктів за 2014-2022 роки, дослідженню специфіки тематики виграних грантових проєктів, аналізу бюджету окремих кластерних програм, визначенню пріоритетних напрямів надання грантів учасникам з України та виокремлення основних ключових факторів підтримки грантових проєктів [10].

Прикладом грантових досліджень представників мистецької та освітньо-педагогічної галузі може слугувати досвід Завалко К., яка отримала грант від Австрійської академії наук на проведення дослідження в Університеті Моцартеум (м. Зальцбург, Австрія) на тему: «Orf-approach and neuropedagogy: methods and experience of creativity development in music education» на період з

25.04 2022 по 25.06.2022 р. і у тому ж 2022 році подала грантову заявку Joint Excellence in Science and Humanities (JESH) program Austrian Academy of Sciences (<http://surl.li/gsjpw>). Також, за період 2022 року здобувачі вищої освіти спеціальності 025 Музичне мистецтво Київського національного університету культури і мистецтв взяли активну участь у програмі Erasmus+ (в рамках молодіжних програм Європейського союзу, присвячених розвитку художніх навичок, таких, як: спів, гра на інструменті та акторська майстерність, а також основи журналістики, соціальної, екологічної, громадянської відповідальності) <http://knukim.edu.ua/erasmus/>.

Актуальним є визначення пріоритетних напрямів застосування грантових програм для подальшого розвитку наукової, освітньо-мистецької співпраці України з Європою.

Так, у листопаді 2022 року реалізувався курс Cormack Consultancy Group за підтримки Міністерства освіти і науки України та Фонду Президента України з питань освіти, науки та спорту, головною метою якого було – пошук та залучення фінансових інструментів, а також поглиблення знань щодо співпраці з донорами, подання заявок на фінансування в межах міжнародних програм підтримки, управління проектами тощо. У програмі, яка тривала півтора місяця і складалася із тренінгів, семінарів, сесій запитань і відповідей та індивідуальних зустрічей взяли участь 37 учасників із 21 університету. Протягом програми керівники проектів та дослідники з українських університетів розглядали розроблення стратегії фінансування, пошук партнерів для створення консорціуму, написання пропозицій та реалізацію проектів <https://mon.gov.ua/ua/news/ukrayinski-zvo-zavershili-navchannya-iz-grantovoyi-diyalnosti> .

Підтвердженням вищеокреслених питань є й систематичні проведення Державною науково-технічною бібліотекою України (далі - ДНТБ України)

(<https://dntb.gov.ua/>) для українських вчених семінарів, вебінарів, практикумів з питань реалізації грантових проєктів. Зокрема, у квітні 2023 року презентовано програму «Дистанційні дослідницькі гранти для українських науковців», які працюють з України (<https://dntb.gov.ua/>).

Передові позиції у проведеннях традиційних тренінгів, вебінарів, наукових OpenDoors тримає БДПУ: у період 2022-2023 рр. представниками університету було проведено тренінги для викладачів та здобувачів вищої освіти «Як отримати державне фінансування?», «Програми та можливості ERASMUS+ у 2023 р.», OpenDoors «Pro бюджет Жана Моне», «Pro COST. Можливості для українських науковців» та ін. (<https://bdpu.org.ua/zakhody/>). Подібні активності допомагають науковцям вивчати сферу грантової діяльності, залучатись до неї самим і допомагати здобувачам вищої освіти розробляти й реалізовувати власні ідеї у міжнародному освітньо-науковому просторі. З огляду на зацікавленість вчених, практиків, студентів «живим» досвідом грантоотримувачів, які успішно здійснили реальні проєкти, **мета нашої статті** полягає в ознайомленні колег з нашим досвідом реалізації грантового проєкту освітньо-мистецького спрямування на базі БДПУ, наданні рекомендацій для майбутніх дослідників на його різних етапах.

Аналіз наукових джерел дає підстави стверджувати, що пріоритети у наданні грантів українським фахівцям, змінювалися протягом десятиліть. Так, у 1991-1997 рр. надані гранти спрямовувалися на розбудову інфраструктури в Україні та наближення її до європейських стандартів. З 1997 по 2012 рр. – на структурні, правові реформи, на демократизацію суспільства, забезпечення сталого зростання, підтримку екологічної та ядерної безпеки, підвищення рівня та поліпшення умов життя людей у регіонах, відродження культури та духовності. Починаючи з 2012 р. і дотепер відбувається позитивна динаміка у взаємодії в гуманітарній сфері між Україною та державами Євросоюзу й США.

Десятки закладів вищої освіти, освітніх центрів, бізнес-шкіл, коледжів, училищ встановили контакти і налагодили плідне співробітництво в освітній, організаційно-методичній, науковій, фінансовій галузях з університетами і коледжами інших країн [9, с. 7]. У нашій публікації мова йтиме про грантову діяльність в мистецько-педагогічній освітній галузі.

Сьогодні грантові програми виступають одними із основних способів фінансування різноманітних наукових досліджень, а також організації освітнього процесу у закладах освіти різних ланок, зокрема і у системі ЗВО. У цілому в сучасних умовах у світовому та європейському освітньому просторі накопичено значну кількість кращих практик проектної діяльності закладів освіти, які можуть бути джерелом інноваційності в умовах модернізації сфери освіти в Україні [11; 14, с.71-77].

Проведення наукових досліджень потребує фінансових витрат на дослідницький інструментарій, технічне обладнання (на апаратуру та ін.), оплату роботи виконавців дослідження (здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників та інших), оплату наукових публікацій за результатами дослідження, організацію семінарів чи конференцій для ознайомлення громадськості з дослідженням та ін.

Гранти переважно надаються для реалізації разового проекту коротко- чи середньострокової тривалості (орієнтовно від 3 до 36 місяців) із обґрунтовано доведеним кінцевим результатом.

Грантова допомога може адресуватися до конкретного дослідника, дослідників (група, відділ), закладу освіти, організації. Як правило, це – науковці, науковці-педагоги, здобувачі освіти та ін. Діяльність у сфері грантів для здобувачів вищої освіти має свої особливості, що пов'язані із застосуванням додаткових ресурсів для її здійснення.



Для багатьох вітчизняних ЗВО грантова діяльність – це можливість перейти на якісно новий рівень освіти, що передбачає підтримку:

- освітнього професійного та особистісного розвитку громадян України задля внеску до стійкого зростання, якості робочих місць і соціального згуртування;
- можливості навчальної та академічної мобільності здобувачів та викладачів в освіті;
- розвитку інновацій та посилення європейської ідентичності і активного громадянства українських науковців;
- проектів та партнерства, розвитку стратегій та співпраці з європейськими ЗВО [9, с.8].

Саме тому, дуже важливо цю можливість раціонально використати та налагодити довгострокові партнерські зв'язки з потенційними грантодавцями. За умови успішної співпраці грантодавці зазвичай стають потенційними клієнтами на інтелектуальний продукт, який виконавець пропонує у якості проектів, рішень, досліджень тощо.

Розкриємо особливості підготовки і виконання грантового дослідження, здійсненого нами – авторкою статті у співпраці з колегами, здобувачами вищої освіти, випускниками. Вважаємо, що наш досвід може зацікавити і стимулювати представників мистецько-педагогічної освітньої галузі до розробки власних ідей, їх грамотного оформлення і подання у різноманітні грантові програми. З огляду на успішність нашого досвіду дозволимо собі надати рекомендації нашим наступникам.

За ініціативи здобувачів вищої освіти БДПУ Анастасії Петренко та Катерини Орел у березні 2021 році було подано заявку на участь в некомерційному освітньому проекті для молоді «Concept school. University edition» від Edison Space за підтримки Агентства США з міжнародного

розвитку (USAID) «Економічна підтримка Східної України». Проект було подано під назвою «**InArt**».

Координаторкою проекту «InArt» виступила Віра Бурназова (кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і методики навчання мистецьких дисциплін БДПУ).

Донором проекту «InArt» виступило Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) «Економічна підтримка Східної України», яке виконує провідну роль у здійсненні заходів з міжнародного розвитку та допомоги у надзвичайних ситуаціях на основі партнерських стосунків і надання ресурсів, які рятують людські життя, знижують рівень бідності та зміцнюють механізми демократичного врядування, допомагаючи народам світу долати гуманітарні кризи та ставати на шлях самостійного розвитку. Агентство USAID тільки від початку війни 24 лютого 2022 року, надало Україні 9,88 мільярдів доларів на програми розвитку та гуманітарну допомогу (<https://www.usaid.gov/uk/ukraine/basic-page/our-work>). Проект «InArt» було реалізовано на суму 1000 євро за фінансування Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Економічна підтримка Східної України» в рамках некомерційного освітнього проекту для молоді «Concept School. University edition» від Edison Space.

*Проект «InArt» реалізовується на базі факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв БДПУ за підтримки та безпосередньої участі здобувачів, викладачів і випускників факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв цього університету. Мета проекту:* забезпечення професійної підготовки фахівців мистецької та освітньо-педагогічної галузей (майбутніх учителів музичного мистецтва, учителів хореографії, учителів

початкових класів), формування у них необхідних фахових компетентностей та програмних результатів навчання, спрямованих на майбутню професійну діяльність у ЗЗСО, закладах позашкільної освіти з учнями з особливими освітніми потребами на базі лабораторії Нової української школи (далі – лабораторія НУШ), відкритої на факультеті психолого-педагогічної освіти та мистецтв БДПУ.

*Етап продукування ідеї проекту.* Реалізація проекту передбачала необхідність забезпечення необхідним обладнанням лабораторії НУШ як осередка забезпечення цієї професійної підготовки майбутніх фахівців. Покроковий алгоритм дій включав:

1. Складання переліку необхідного обладнання і його закупівля.
2. Облаштування локації в лабораторії НУШ.
3. Залучення до співпраці здобувачів вищої освіти освітньо-професійних програм Середня освіта (Музичне мистецтво та англійська мова), Середня освіта (Хореографія). Фітнес, Початкова освіта – як учасників проекту та науково-педагогічних працівників кафедр теорії і методики навчання мистецьких дисциплін, початкової освіти, психології.
4. Розробку програми навчання з використанням корекційного обладнання.
5. Проведення лекторіїв, практичних занять, майстер-класів, тренінгів для здобувачів освіти, учителів ЗЗСО, керівників гуртків закладів позашкільної освіти з метою ознайомлення з корекційним обладнанням та можливістю використання у роботі з учнями, що мають особливі освітні потреби, впроваджуючи інноваційні принципи, форми, методи і технології в практичну підготовку здобувачів вищої освіти.

*Рекомендації наступникам:* Обов'язковою умовою успішного отримання грантів є вмілий розподіл часу на написання проектної заявки.

Починати готувати заявку потрібно завчасно: це надає можливість детального ознайомлення з інтересами донорів і їх задоволення з врахуванням цінності Вашої ідеї. Також слід звернути увагу на термін подання документів грантодавцю, оскільки зарубіжні організації зазвичай чітко відстежують дедлайн подання документів. У заявці варто розказати про ЗВО - як про заявника на грант. Оскільки заявки фінансуються, виходячи з репутації організації-заявника, а не тільки з якості самого проекту, тож така обґрунтована інформація засвідчить Вашу надійність, перспективність, що заслуговує на підтримку.

***Етап обґрунтування проекту.*** На етапі розробки проекту важливе значення має його обґрунтування – власне в ньому має виділятися раціональне «зерно» - ідея проекту, його суспільна значущість й інструменти реалізації.

У нашому випадку в обґрунтуванні проекту ми відповідали на питання: *Чому саме Ваш проект ми маємо підтримати? Яке значення він матиме для студентів та жителів міста?*

Підтримка запропонованого проекту передбачила створення педагогічно-організаційних умов для якісної професійної підготовки висококваліфікованих, мобільних, конкурентоздатних учителів музичного мистецтва та хореографії з високим рівнем професійної компетентності, інтелектуальної активності, соціальної відповідальності; майбутніх фахівців, готових до інноваційної педагогічної діяльності в закладах освіти. Зокрема, застосування практик музикотерапії, танцювальної терапії та інших видів арттерапії у роботі з учнями з особливими освітніми потребами мають психокорекційний ефект, результат якого залежить не лише від кваліфікованої

технології його застосування фахівцями, а й від використання професійного обладнання в майбутній педагогічній діяльності.

Нами було передбачено такі результати проекту (*Що саме вважатиметься результатом Вашого проекту? Який соціальний вплив Вашого проекту?*). У нашому випадку результат проекту забезпечував би формування особистості здобувача вищої освіти, здатного до професійної самореалізації та соціалізації; опанування інноваційними методами та технологіями роботи з учнями з особливими освітніми потребами в створеному у лабораторії НУШ освітньому середовищі.

*Рекомендації наступникам:* у процесі підготовки заявки необхідно об'єктивно оцінити відповідність її трьом пунктам:

- відповідність інтересам донора (Ваша ідея і проект відповідає інтересам і пріоритетам донора; проект буде реалізований саме в тому географічному регіоні, в інтересах саме тієї соціальної групи, саме в тих цілях і з використанням саме тих ресурсів, яким віддає перевагу грантодавець; бюджет проекту не перевищує суми, що готовий виділити донор);
- наявність необхідних компонентів (супровідний лист; титульний аркуш; вступ; опис проблеми; мета і завдання; цільові групи; методологія; поширення ідеї, результатів);
- загальний стиль (заявка написана доступною мовою, всі специфічні терміни роз'яснені; обсяг заявки відповідає обсягу інформації, закладеної в ній; логічний порядок викладу: проблема + метод + ресурси + підтримка донора = рішення; формат відповідає вимогам донора; абзаци стислі, заголовки й підзаголовки зрозумілі, текст набраний акуратно; у тексті відсутні граматичні, орфографічні та пунктуаційні помилки).

***Етап реалізації проекту та висвітлення його результатів.*** Реалізація проекту «InArt» здійснювалася протягом березня-квітня 2022 року

(навчальний рік 2021-2022) у ході проведення низки заходів у співпраці здобувачів вищої освіти зазначених вище спеціальностей, викладачів кафедр теорії та методики навчання мистецьких дисциплін, початкової освіти, психології, випускників університету. Висвітливо його результати.

1. Підтвердженням витрачених грантових коштів стало отримане обладнання, інструментарій для навчання студентів інноваційним практикам роботи з учнями з особливими освітніми потребами (далі – ООП). Так, було отримано:

а) *BisyBoard* – дерев'яна дошка з різними елементами (усілякі дверцята на замочках, колеса, кнопки, перемикачі, блискавки, гудзики, шестерінки, лампочки та ін.) для самостійного дослідження учнями, що сприяє освоєнню сенсорних еталонів (кольорів та форм, фактури, розміру, кількості, довжини і т.д.) і розвиває дрібну моторику, мислення, увагу.

б) *Світловий стіл-пісочниця* з можливістю пісочної терапії надає можливість зняття внутрішньої напруги через втілення її у символах, намальованих на поверхні з піском. Також цей вид терапії особливо корисний при порушеннях мовлення, уповільненого розвитку когнітивної сфери, для опрацювання емоцій і переживань, звільнення від страхів під час створення візуальних образів.

в) *Набір Монтесорі та сенсорні акустичні кубики* дозволяє дітям виконувати вправи за методикою Монтесорі і розвивати дрібну моторику, що в свою чергу, впливає на розвиток мовлення і пізнавальних процесів. Виконання завдань зацікавлює гіперактивних учнів та уподобанців дрібних іграшок. Діти самостійно опрацьовують завдання, однак, вчитель або асистент вчителя показати може за його потреби показати способи роботи із матеріалами, а потім дати можливість далі працювати самостійно.

г) *Гімнастичні килимки* для занять хореографією.

е) *Набір для вивчення англійської мови* містить картки на різну тематику: антоніми, омоніми, ідіоми, сценарії, скоромовки для індивідуальних або групових занять початківців і учнів з базовими знаннями.

ж) *Навушники Soundsory* допомагають учням з ООП виконувати особливі вправи на поліпшення координації та здатності керувати своїм тілом під спеціально підібрану музику завдяки спеціально розробленій програмі для цього, що репрезентується через даний гаджет. Програма спрямовується на покращення й удосконалення когнітивних та рухливих здібностей учнів з ООП.

з) *Набір магнітних нотних знаків на нотному стані та набір «велика музична торбина»* дозволяє учням опанувати нотною грамотою легко та цікаво. Цікавими для учнів є музичні інструменти з торбинки – вони самостійно «продукують» звучання музичних інструментів. Шумові інструменти є найбільш улюбленими в учнів, оскільки вони можуть відтворювати музичні ритми.

Гра на дитячих музичних і шумових інструментах є невід'ємною частиною музичної терапії, що розвиває музичний слух, ритм, пам'ять та ін.

2. Все надане донорами обладнання розмістили в лабораторії НУШ (аудиторія 5б 306), відкритої 3 вересня 2019 року у БДПУ і обладнаної згідно з вимогами до організації освітнього процесу НУШ (<https://www.youtube.com/watch?v=vPKvwyIs5KM&t=9s>).

3. Для реалізації проекту «InArt» залучили до співпраці близько 30 здобувачів вищої освіти зазначених вище спеціальностей. Для них були проведені лекторії, практичні заняття, майстер-класи, тренінги з метою ознайомлення з корекційним обладнанням та методиками роботи з ним – з подальшою можливістю його використання у роботі з учнями у ході практичної підготовки та майбутньої професійної діяльності.

Так, для здобувачів вищої освіти освітньо-професійних програм «Початкова освіта», «Середня освіта (музичне мистецтво та англійська мова)», «Середня освіта (Хореографія). Фітнес», «Хореографія» були проведені:

- тренінг «Руханки для учнів молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами на матеріалі українського фольклору» (автор - кандидат педагогічних наук, доцент Юлією Тараненко).

- психологічний тренінг провела (автор - Марина Богдан),

- практичне заняття «Музично-рухова терапія для учнів молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами», цінністю якого стала активна участь здобувачів вищої освіти з різних ОПП, зміст яких не передбачає вивчення відповідного освітнього компоненту (автор - кандидат педагогічних наук, доцент Олена Мартиненко).

Для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Початкова освіта» проведено майстер-клас «Використання пісочної терапії в роботі з учнями молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами» (автор - кандидат педагогічних наук, доцент Лада Чемоніна).

Здобувачі вищої освіти ОПП «Середня освіта (музичне мистецтво та англійська мова)» залучилися до майстер-класу «Інноваційні методи роботи з учнями з особливими освітніми потребами на уроках музичного мистецтва» (автор – фахівець-практик, випускниця БДПУ Аліса Шмідт). Майстер-клас у прямому ефірі могли побачити всі бажаючі та переглянути в сторінці факультету ППОМ в Instagram ([https://instagram.com/fppom\\_bdpu?igshid=ZjE2NGZiNDQ=](https://instagram.com/fppom_bdpu?igshid=ZjE2NGZiNDQ=)). У ході проведеного майстер-класу здобувачі вищої освіти переконались у позитивному впливі музики на когнітивні здібності учнів, про її застосування у музичній терапії та про цікаві ефективні методи роботи з такими учнями.



Результати реалізації проекту «InArt» було висвітлено на сторінці @fpprom\_bdpu у соцмережах Instagram і Facebook за допомогою трансляції в IGTV тренінгів, майстер-класів, активностей в оновленій новим обладнанням лабораторії та обговорено 26.03.2021 р. всіма учасниками у ході проведення Круглого столу на базі факультету психолого-педагогічної освіти БДПУ з розглядом змісту освітнього компоненту «Інтеграція музичного, хореографічного мистецтва та англійської мови у роботі з учнями молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами», який заплановано включити до загального переліку дисциплін за вільним вибором.

Реалізація проекту «InArt» за фінансування Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Економічна підтримка Східної України» в рамках некомерційного освітнього проекту для молоді «Concept School. University edition» від Edison Space надала можливість здобувачам вищої освіти отримати досвід написання проектів для забезпечення фінансування, практичні навички домовленостей зі спікерами та з організацією, залучення до проведення як самих активностей так і технічної сторони їх транслявання, ну, і звичайно, яскраві емоції, бо кожен захід був чимось нереально крутим.

Здобувачі освіти зрозуміли, що існує дуже багато платформ для залучення коштів, які надають можливість знаходити їх і розвиватися далі. Безумовно, ознайомлення здобувачів освіти з корекційним обладнанням та методиками роботи з ним забезпечило можливість його подальшого використання у роботі з учнями у ході практичної підготовки та їх майбутньої професійної діяльності.

Одна з істотних переваг грантів полягає у тому, що отримані кошти, а також придбане на них обладнання чи то інструментарій не доводиться повертати (при дотриманні оголошених грантодавцями чи розпорядниками

коштів умов). Тож обладнання, закуплене нами, можна було використовувати у подальшій роботі зі студентами.

*Рекомендації наступникам.* Звітність за результатами реалізації гранту є чи не найвідповідальнішим етапом грантової процедури. Особливо, якщо грант було отримано від європейського або міжнародного донора. Варто якомога серйозніше віднестися до звітування, підготувати відповідні документи, чітко означити результати згідно умов проєкту. Підтвердити використання грантових коштів допоможе відеотрансляція проведених заходів чи занять із використанням отриманого обладнання, скріни чи світлини. Рекомендуємо також висвітлювати проміжні і кінцеві результати проєкту в публікаціях у наукових і методичних виданнях, презентувати у форматі доповідей на конференціях.

**Висновки.** Розв'язуючи одну з ключових проблем вищої освіти – створити щасливе освітнє середовище для якісного забезпечення освітнього процесу, ми орієнтувались, переважно, на можливість грантової підтримки від міжнародних партнерів. Щоб отримати грант, довелося докласти чималих енергетичних, часових і інтелектуальних зусиль: ретельно продумати ідею і правильно підготувати й подати заявку з бізнес-планом, спланувати і провести заходи, передбачені проєктом, підбити підсумки і висвітлити результати.

Реалізація проєкту «InArt» мала на меті сприяти опануванню студентами – майбутніми фахівцями мистецько-педагогічної галузі методиками і технологіями роботи з учнями з ООП, використовуючи потенціал лабораторії НУШ на факультеті психолого-педагогічної освіти та мистецтв БДПУ. Проєкт мав соціальний ефект, оскільки освоєні методи, методики, технології дозволили майбутнім педагогам виявляти більшу ефективність, продуктивність і готовність до роботи з учнями з ООП вже на етапі навчання у ЗВО, безпосередньо у ході їх практичної підготовки. Проєкт дозволив

поєднати зусилля здобувачів ЗВО, його педагогів і випускників факультету, а отже, сприяв їх взаємодії і професійному співробітництву.

Нашим наступникам слід розуміти, що навіть у разі дотримання усіх відповідностей і умов подання проектів на отримання гранту, далеко не всі проекти отримують фінансування. Однак, не варто зневірятися, слід аналізувати і враховувати свій досвід і керуватися ним при написанні наступного проекту.

Оскільки для України грантові проекти є ключовим джерелом фінансування відновлення та відбудови держави, то слід розуміти, що чим більше проектів буде успішно реалізовано в умовах сьогодення, тим ефективнішим буде процес відновлення України, а отже, кожного її громадянина. Тож, зробити суттєвий внесок у підтримку та розвиток суспільно важливих сфер має можливість кожен громадянин, кожен заклад освіти, кожна громадська організація. Отже, **перспективи наукового дослідження** будуть пов'язані саме з визначенням можливостей та перспектив активної участі реципієнтів у грантових проектах та їх реалізації.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущак Н., Лазько Г. Грантові можливості програми «Горизонт Європа». URL: <https://lpnu.ua/news/ponad-200-okhochykh-doluchylys-do-vebinaru-hrantovi-mozhlyvosti-prohramy-horyzont-yevropa>
2. Бурназова В. Грантові програми – запорука професійної підготовки конкурентоздатних фахівців музичного мистецтва. VII Всеукраїнський науково-практичний семінар «Мистецька освітня галузь: методики, технології» - 02-03 листопада 2021 року, м. Миколаїв. URL: <http://surl.li/gsjwn>.
3. Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт / Є. Ніколаєв, Г. Рій, І. Шемелинець. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 94 с., С. 40-42. URL: <https://osvitanalityka.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/HigherEd-in-Times-of-War.pdf>

4. Дія. Бізнес. Програма ЄС «Горизонт Європа» 2021-2027. URL: <https://business.dii.gov.ua/horizon-europe>
5. Звіт експертної комісії НАЗЯВО «Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми Середня освіта (музичне мистецтво та англійська мова)» URL: <https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/OP-Serednia-osvita-muzychne-mystetstvo-ta-anhliyska-mova.-014.13-Serednia-osvita-Muzychne-mystetstvo.pdf>
6. Коновалов А.В., Казусь В.М. Управління інноваційного розвитку та іміджевих проєктів. Х. : 2018. 42 с.
7. Котенко Т. Можливості програми «Горизонт-Європа». Круглий стіл «Механізми та інструменти акселераторів інноваційної діяльності на базі Програми «Горизонт-Європа»» в рамках співпраці з Національним контактним пунктом Програми Горизонт-Європа «Innovation in SMEs» URL: <http://surl.li/gsjxg>
8. Кульчицький І. І. Програма Горизонт Європа. URL: <https://www.youtube.com/user/AgencyEuropeanInno>
9. Марченко О.В., Сушко Д.О. Методичні рекомендації щодо участі у грантових програмах та конкурсах. Дніпро : ДДУВС, 2018. 68 с.
10. Нікіфорова Л.О. Використання міжнародних грантових програм Horizon 2020 та Horizon Europe в цифровій економіці. Науковий журнал “Innovation and Sustainability”. 2022. No 3. С. 176-183. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/80/95>
11. Організація науково-інноваційної діяльності: конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня доктора філософії за освітньо-науковою програмою «Менеджмент» спеціальності 073 Менеджмент / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: К. О. Бояринова. Електронні текстові дані (1 файл: 6,02 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 186 с., С. 52-76. URL: [https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/46465/1/Orhanizatsiia\\_naukovo-innovatsiinoi\\_diialnosti\\_KL.pdf](https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/46465/1/Orhanizatsiia_naukovo-innovatsiinoi_diialnosti_KL.pdf).
12. Програма Європейської Комісії MSCA4 Ukraine. URL: <https://sareurope.eu/msca4ukraine/>.
13. Програма ЄС «Горизонт Європа»: нові можливості для науковців. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/yevrointegraciya/ramkovi-programi-z-doslidzhen-ta-innovacij-gorizont-2020-ta-gorizont-yevropa-ta-iniciativi-yevropejskoyi-komisiyi-yevropejskij-zelenij-kurs/gorizont-yevropa>
14. Проектна діяльність у системі професійної (професійно-технічної) освіти: практичний посібник / В. О. Радкевич, О. В. Бородієнко, Л. П. Пуховська, О. А. Самойленко, О. П. Радкевич, Н. В. Базелюк. Житомир: «Полісся», 2020. 236 с., С. 71-77.

15. Путівник «Як написати грантову заявку і отримати грант» URL: [https://drive.google.com/file/d/12XmnpKP8zGYKRTRo6yJffpL8ocTTSFmw/view?fbclid=IwAR3t14ieIlytlf6jEVpjdmlIHBelhDR\\_vafIOXeo0GzWBL1v-7rTXDjWK\\_4](https://drive.google.com/file/d/12XmnpKP8zGYKRTRo6yJffpL8ocTTSFmw/view?fbclid=IwAR3t14ieIlytlf6jEVpjdmlIHBelhDR_vafIOXeo0GzWBL1v-7rTXDjWK_4)
16. Рекомендації з підготовки проектних пропозицій за програмою Горизонт 2020: методичні вказівки / уклад. С.І. Сидоренко, С.М. Шукаєв, М.О. Зеленська, А.І. Олешкевич, А.О. Романко, І.А. Владимирский. К.: НТУУ «КПІ», 2014. 40 с. URL: <http://uipa.edu.ua/files/2015/12/rppg.pdf>
17. Рекомендації по складанню грантових заявок. URL: [https://drive.google.com/file/d/1E7L1PwdfumBiGQxgKguQoUSdE1yHM0qJ/view?fbclid=IwAR1Vge53LZQRz9qY5mSFQA-Dv3Wxsdis0ujgUgPrk\\_miWGRBbQQx\\_KV5bA](https://drive.google.com/file/d/1E7L1PwdfumBiGQxgKguQoUSdE1yHM0qJ/view?fbclid=IwAR1Vge53LZQRz9qY5mSFQA-Dv3Wxsdis0ujgUgPrk_miWGRBbQQx_KV5bA)
18. Соціальне проектування та грантрайтинг / авт.-уклад. О.В. Кулініч, Д.С. Ткачов, А.В. Коновалов, В.М. Казусь. Х.: Управління інноваційного розвитку та іміджевих проектів, 2018. 42 с. URL: [https://drive.google.com/file/d/12pP1cuUCkydXIRPSMwWUSc8XsckrJ1PH/view?fbclid=IwAR1g3\\_0cm7gOSSTUemeT6JYssBjIEn7togpP7NZaN2mUAqfOgSJpq84hapo](https://drive.google.com/file/d/12pP1cuUCkydXIRPSMwWUSc8XsckrJ1PH/view?fbclid=IwAR1g3_0cm7gOSSTUemeT6JYssBjIEn7togpP7NZaN2mUAqfOgSJpq84hapo)
19. Bilan I. I. Horizon 2020 open calls on the priority “Nanotechnologies, advanced materials, biotechnology, advanced manufacturing and processing” and strategic programming of Materials Research and Innovation in Horizon Europe (A4Materials). 6th International Conference HighMathTech-2019, 28-30 October 2019, Kyiv, Ukraine. URL: <https://drive.google.com/file/d/13adjm4Y0LavfYHwZWkaGyoNg9wOrLHeO/view>
20. Erasmus+ and the new academic year in Ukraine. URL: <https://www.eaie.org/blog/erasmus-ukraine-academic-year.html>
21. EU Support to Displaced Higher Education Institutions in the East of Ukraine. Ref. EuropeAid/161559/DD/ACT/UA. URL: <https://cutt.ly/z3S4D1c>.

**Vira Volodymyrivna Burnazova, PhD, Associate Professor, Head of the Department of Theory and Teaching Methods of Art, Berdyansk State Pedagogical University, Kyiv, Ukraine, veronik3105@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9678-8901>**

### **Grant support for higher education students: successful experience of participation in an international project**

The article highlights the successful experience of participating in an international educational and artistic project on a grant basis, implemented at the

Faculty of Psychological and Pedagogical Education and Arts of Berdiansk State Pedagogical University (Ukraine) in 2021.

The purpose and objectives of the "InArt" project, the peculiarities of its preparation, implementation and presentation of results during participation in the non-profit educational project for young people "Concept school. University edition" by Edison Space with the support of the United States Agency for International Development (USAID) "Economic Support for Eastern Ukraine". The project was initiated by higher education students in cooperation with teachers and graduates of the same university. The project is aimed at ensuring the formation of professional competencies of a higher education student who has methods and technologies for working with students with special educational needs in the context of the current reform of the education system in Ukraine. The article outlines the results of the "InArt" project implemented in the laboratory of the New Ukrainian School of the Faculty of Psychological and Pedagogical Education and Arts of Berdiansk State Pedagogical University. The laboratory was supplemented with special equipment purchased at the expense of the grantor.

An overview of the received equipment and tools involved in conducting events and organising the educational process of higher education students was carried out, which confirmed the targeted use of grant funds. The features of the use of equipment and tools during lectures, practical classes, master classes, trainings and the introduction of innovative methods and technologies in the practical training of higher education students are described. These activities helped to familiarise students with the correctional equipment and the possibility of further use in working with students with special educational needs.

The project had a social impact, as the methods, techniques and technologies mastered allowed future teachers to be more effective, productive and ready to work with students with SEN already at the stage of studying at a university. The project allowed to combine the efforts of the university students, its teachers and graduates of the faculty, and thus facilitated their interaction and professional cooperation.

Given the success of this project, recommendations are made to scientists and teachers of higher education institutions to identify opportunities and prospects for active participation in grant projects and their implementation.

*Keywords:* grant projects, higher education students, international donors, happy educational environment.

*Стаття надійшла до редакції 16.05.2023 р.*

